

Середницька І.А. к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна

Кириченко А.С. магістр юридичного факультету
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна

МІСЦЕ СІМЕЙНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Ключові слова: сімейне право, приватне право, публічне право, метод сімейного права, поділ права.

Keywords: family law, private right, public law, method of family law, division of right.

Визначення місця сімейного права в системі приватного права не припинила свою довготривалу дискусію, тому метою даної статті є визначення місця сімейного права в системі приватного права України. Сімейне право в юридичній літературі, є галуззю приватного права [1,4]. Римський юрист Д. Ульпіан пояснив поняття та відмінність публічного і приватного права. Ульпіан звертає увагу на те що публічне право визначає становище Римської держави, а приватне право — виконує інтереси та потреби окремих осіб, отже, можна сказати, що розподіл права на публічне і приватне визначається характером інтересів, що захищаються [2,23]. Даний поділ можна здійснити за ступенем прояву ініціативи відносно захисту порушених прав, а також за об'єднанням зазначених двох ознак. В той же час,

в юридичній літературі вдало підкреслюється, що не існує чистих галузей приватного і публічного права, тобто в будь-якій галузі публічного права існують елементи приватного права і навпаки, у будь-якій галузі приватного права існують елементи публічного права [3,87].

Питання самостійності сімейного права як галузі або належності сімейного права приватному праву чи цивільному було і залишається дискусійним, тому концепцію сімейного права як частини цивільного права підтримують деякі вчені (Я.М. Шевченко, З.В. Ромовська, І.В. Жилінкова), але велика кількість науковців притримуються іншої, протилежної позиції, відстоюючи думку самостійності сімейного права як галузі права (О. В. Дзера, Ю. С. Червоний, В. С. Гопанчук) [4,8]. Адже кожна самостійна галузь права повинна мати особистий предмет та метод правового регулювання, які повинні чітко виражатися в сімейному праві.

В останні роки інтерес до вирішення проблеми визначення місця сімейного права в системі права відновився. На нашу думку це пов'язано з великими соціально-економічними змінами нового часу та переосмисленням багатьох теоретичних стереотипів. Загальні питання щодо суті права та його внутрішньої структури неминуче приводять до роздумів про правову природу сімейно-правових норм та їх місце в системі права. Велику роль зіграло відновлення поділу права на приватне та публічне, що стало не просто вдалою зміною, а природним і необхідним кроком в розвитку української правової думки. Публічне право виглядає як сукупність норм, предметом регулювання яких є сфера публічних (державних) інтересів. Відносини, які виникають в даному праві, формуються на принципах субординації. А приватне право, навпаки, це - сукупність норм, предметом регулювання яких є сфера приватних, індивідуальних інтересів особи [5,129]. Данні відносини формуються на координації цілей та інтересів їх учасників, які у процесі взаємодії в першу чергу задовольняють свої приватні інтереси.

Отже даний поділ права на приватне і публічне показує те спільне, що об'єднує галузі права в єдину групу. Так, Ч. Н. Азімов зазначає, що «принципи, які лежать в основі приватного права, слугують базою не тільки для цивільного права, але й для інших «цивілістичних галузей» [6,90]. У зв'язку з цим цивільне і сімейне право як галузі, що базуються на єдиному диспозитивному методі правового регулювання та рівності сторін, належать до галузей приватного права [7,32]. Це твердження на нашу думку не викликає сьогодні заперечень. Адже, за сучасних умов метод регулювання сімейних відносин може бути визначений як метод диспозитивний, оскільки він являє сукупність засобів, прийомів, способів, за допомогою яких здійснюється юридичний вплив на відносини рівноправних суб'єктів, положення яких характеризується взаємною координацією цілей та інтересів і які в процесі взаємодії задовольняють свої власні інтереси [8,9]

На основі цього можна зробити висновок, що сімейне право є специфічним правом, воно є підгалуззю цивільного права, адже має спільний з ним диспозитивний метод правового регулювання, та водночас є частиною приватного права, адже правовідносини які складаються в сімейному праві задовольняють та заохочують в першу чергу власні приватні інтереси та потреби особи.

Література

1. Хвостов В.М. Історія Римського права. — М., 1907. — С. 463;
2. Московченко А.М. До питання про розмежування публічного права // Методологічні проблеми приватного права. — К., 1996. — С. 237;
3. Червоний Ю.С. Предмет цивільного права України // Юридична освіта і правова держава: Збірник наукових праць. — Одеса, 1997. — С 144.
4. Сімейне право України: підручн. /За заг. ред. В. П. Мироненко. - К.: Правова єдність, 2008, С. 477

5. Загальна теорія держави і права / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. — Харків, 2002. — С. 263.
6. Азимов Ч.Н. Про співвідношення приватного та цивільного права// Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. — Харків: Нац. юрид. акад. України, 1995. — Вип. 30. — С. 368
7. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. — К., 2003. — С. 532
8. Кобзева Т.А., Шапіро В.С. Сімейне право України навчальний посібник. — Суми : Сумський державний університет, 2015. — 90 с.